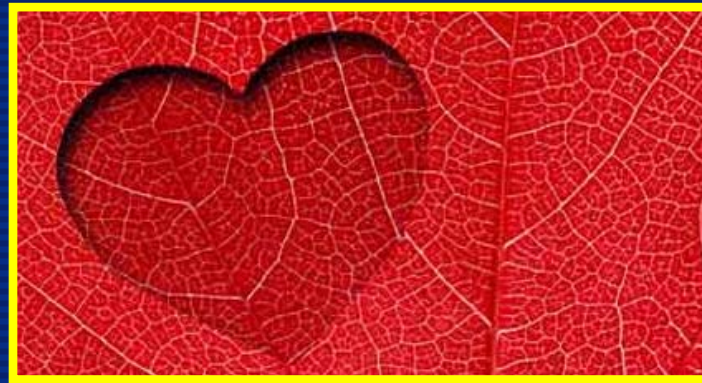

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Specijalna bolnica za rehabilitaciju bolesti srca, pluća i reumatizma
Thalassotherapia Opatija

Katedra za rehabilitacijsku medicinu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci
Katedra za internu medicinu Medicinskog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku
Referentni centar za zdravstveni turizam i programirani medicinski odmor Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske

dr. sc. Viktor Peršić, dr. med.

Zagreb, 30. studenog 2007.

KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

prvih 50 godina

1960

Smanjenje negativnih učinaka dugotrajnog mirovanja

1980

Povratak na posao ↑

2000

Sekundarna prevencija

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

ZADACI:

jednaki zadacima ambulantne kardiološke rehabilitacije (AKR) uz naglasak **specijalne strukturiranosti** programa s ciljem osiguravanja:

- **intenzivnijih / kompleksnijih zdravstvenih intervencija**
- **obuhvaćanja rizičnijih skupina**

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

- započinje ranije po akutnom događaju
- uključuje bolesnike višeg rizika i one koji nisu u potpunosti klinički stabilni
- uključuje bolesnike izrazito niskog funkcionalnog kapaciteta i/ili starije (značajni komorbiditeti)
- olakšava tranziciju između akutnog bolničkog liječenja (invazivni tretmani), kliničke stabilizacije i daljnje samostalne sekundarne prevencije (kućni uvijeti)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

- započinje **ranije** po akutnom događaju
- uključuje bolesnike višeg rizika i one koji nisu u potpunosti klinički stabilni
- uključuje bolesnike izrazito niskog funkcionalnog kapaciteta i/ili starije (značajni komorbiditeti)
- olakšava tranziciju između akutnog bolničkog liječenja (invazivni tretmani), kliničke stabilizacije i daljnje samostalne sekundarne prevencije (kućni uvijeti)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

- započinje **ranije** po akutnom događaju
- uključuje bolesnike **višeg rizika** i one koji nisu u potpunosti klinički stabilni
- uključuje bolesnike izrazito niskog funkcionalnog kapaciteta i/ili starije (značajni komorbiditeti)
- olakšava tranziciju između akutnog bolničkog liječenja (invazivni tretmani), kliničke stabilizacije i daljnje samostalne sekundarne prevencije (kućni uvijeti)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

- započinje **ranije** po akutnom događaju
- uključuje bolesnike **višeg rizika** i one koji nisu u potpunosti klinički stabilni
- uključuje bolesnike izrazito **niskog funkcionalnog kapaciteta i/ili starije** (značajni komorbiditeti)
- olakšava tranziciju između akutnog bolničkog liječenja (invazivni tretmani), kliničke stabilizacije i daljnje samostalne sekundarne prevencije (kućni uvijeti)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

- započinje **ranije** po akutnom događaju
- uključuje bolesnike **višeg rizika** i one koji nisu u potpunosti klinički stabilni
- uključuje bolesnike izrazito **niskog funkcionalnog kapaciteta i/ili starije** (značajni komorbiditeti)
- olakšava **tranziciju između akutnog bolničkog liječenja** (invazivni tretmani), **pune kliničke stabilizacije** i kasnije **trajne samostalne sekundarne prevencije** (kućni uvjeti)

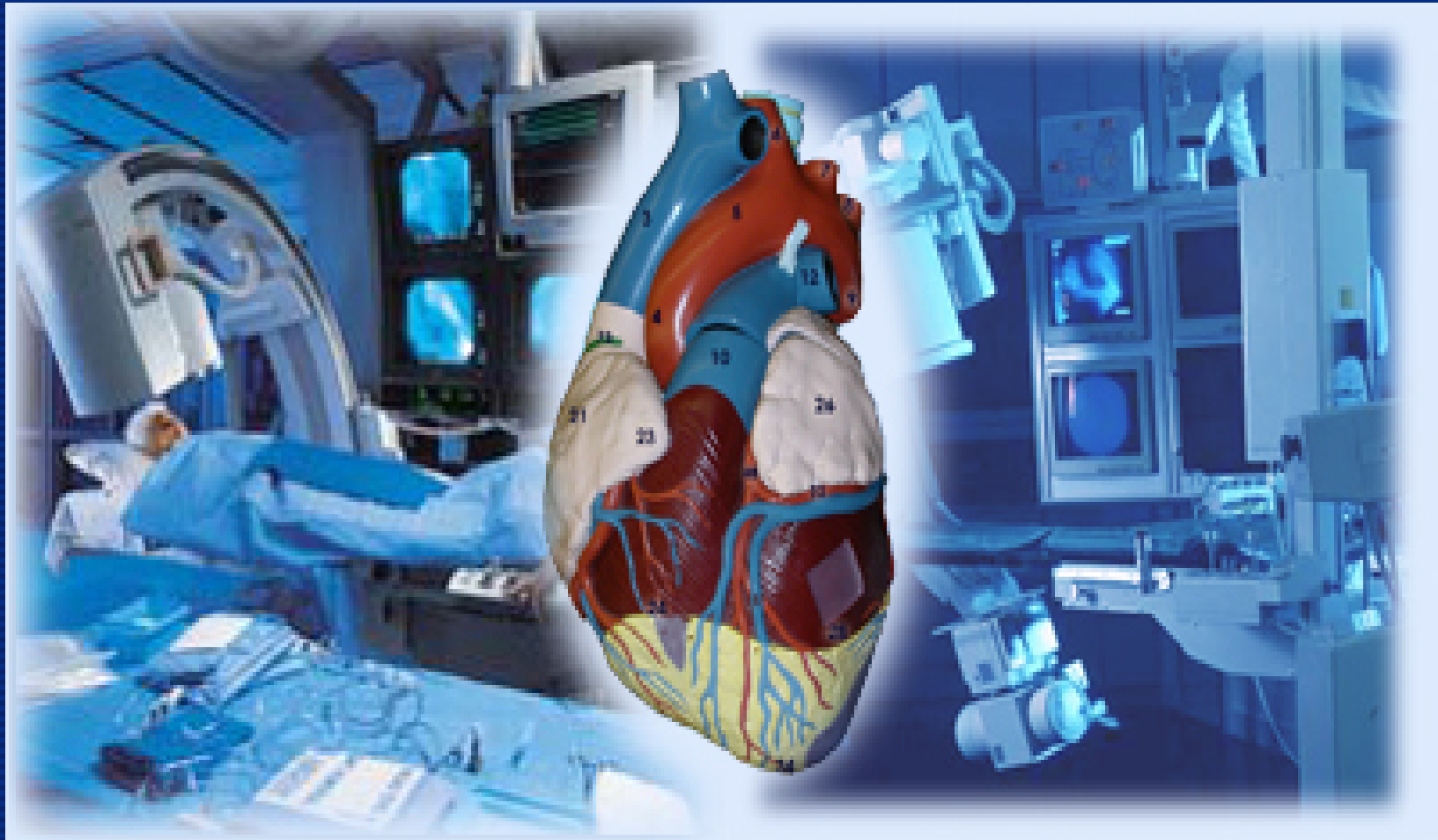
STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

nakon rane stacionarne kardiološke rehabilitacije, u idealnim bi uvjetima trebao slijediti:

- ambulantni program kontrole rizičnih čimbenika
- adekvatan klinički i funkcionalni monitoring

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

EUROPEAN
SOCIETY OF
CARDIOLOGY®

European Association for Cardiovascular
Prevention and Rehabilitation

A Registered Branch of the ESC

Hrvatsko
Kardiološko
Društvo

American Heart
Association®

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

KOMPONENTE :

- **liječenje** - optimalizacija terapije s ciljem ublažavanja simptoma i postizanja kliničke stabilnosti
- **fizički trening**
- **edukacija i individualno savjetovanje**
  - identifikacija i redukcija rizičnih činioca
  - postavljanje osobnog modela budućeg života - intervencije promjenom svakodnevnih navika uz uvažavanje obiteljskih i profesionalnih obaveza

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

ZAŠTO NAM TREBA STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA ?

- visoka prevalencija ishemijske bolesti srca i kongestivnog srčanog zatajenja
- sve starija populacija s više komorbiditeta
- značajni napredak akutne koronarne skrbi
- kirurška revaskularizacija - veliki broj starijih bolesnika, s trožilnom koronarnom bolešću, značajnim disfunkcijama LV, s više komorbiditeta i komplikacija, značajniji broj žena

DANAS – više no ikada

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Bad Habits

BE ALERT

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

glavni preduvjeti stacionarne, rane kardiološke rehabilitacije

KLINIČKA SIGURNOST

STRATIFIKACIJA RIZIKA

osnova individualiziranih
planskih rehabilitacijskih intervencija

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

PREDIKCIJA ISHODA:

- 12 169 ispitanika, starosti 55 ± 9.6 godina
- 7096 AIM, 3077 ACBG
- praćenje tijekom 4 – 29 godina, prosjek 7,9 godina
- **prediktori kardijalne smrtnosti: peak VO_2 , pušenje, digoksin**
- **prediktori ukupne smrtnosti: peak VO_2 , dob, pušenje, digoksin, dijabetes**

		kardijalna smrtnost	ukupna smrtnost
Peak VO_2	< 15	1.0	1.0
mL/Kg	15 – 22	0.62	0.66
	> 22	0.39	0.45

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

STRATIFIKACIJA RIZIKA:

- **temeljena na analizi:**
  - komplikacija tijekom akutne faze
  - procjeni kliničke / hemodinamske stabilnosti
  - ostatne ventrikularne funkcije
  - funkcionalnog kapaciteta
  - koronarne pričuve
  - poremećaja ritma
- **podjela bolesnika prema stupnju procijenjenog rizika:**

- niski rizik
- umjereni rizik
- visoki rizik

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

- niski rizik
- umjereni rizik
- visoki rizik

**kandidati za stacionarnu
kardiološku rehabilitaciju**

STRATIFIKACIJA RIZIKA:

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

INDIKACIJE :

- bolesnici s teškim komplikacijama u akutnoj fazi liječenja nakon srčanog infarkta, PCI ili kirurške revaskularizacije
- bolesnici s perzistentnom kliničkom nestabilnošću ili komplikacijama nakon akutnog koronarnog incidenta ili ozbiljnim popratnim bolestima visokog kardiovaskularnog rizika
- klinički nestabilni bolesnici s uznapredovalom srčanom insuficijencijom (NYHA III i IV), osobito oni koji su kandidati za srčanu transplantaciju i/ili oni u kojih je potrebna intermitentna ili kontinuirana parenteralna primjena lijekova ili mehanički suport
- bolesnici nakon transplantacije srca

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

INDIKACIJE :

- bolesnici **rano otpušteni iz bolnice**, čak i bez komplikacija, osobito ukoliko se radi o starijim osobama, ženama ili visokorizičnim za progresiju kardiovaskularne bolesti
- bolesnici koji **nisu u mogućnosti obaviti ambulantni oblik kardiološke rehabilitacije**

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

CILJEVI :

- osigurati **kliničku stabilizaciju** i
- **ubrzati tranziciju** između akutne i kronične bolesti i **povratka redovnim životnim aktivnostima**
- uključivanje **u trajni program** sekundarne prevencije

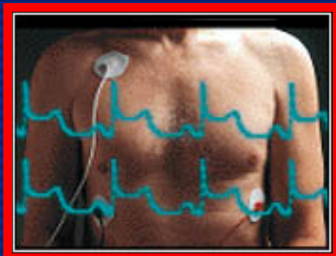

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

ORGANIZACIJSKE STRUKTURE KARDIOLOŠKE REHABILITACIJE :

SZO klasificira institucije kardiološke rehabilitacije u tri skupine prema kvalifikaciji osoblja, opremi, te kompleksnosti i specijalizaciji u intervencijama:

1. **bazične jedinice:** intervencije na nivou lokalne zajednice (preko škola, klubova, mjesnih odbora)
2. **intermedijarni centri:** unutar gradskih bolnica
3. **napredni centri:** velike ustanove za kardiološku rehabilitaciju (raspoložive najviše razine medicinskih usluga)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

UČINCI :

1. FIZIČKI TRENING

↓ simptoma bolesti – bolja perfuzija miokarda

(Schuler G. i sur, Circulation, 1989)

↑ varijabilnost HR

(Hertzeann H i sur. A.J. of Cardiology, 1993)

↓ tjelesne težine

(Fletcher G. i sur, Adv. int.med, 1974)

↓ inzulinske rezistencije i bolji lipidni profil

(Hambrecht i sur, A.J. of Cardiology, 1993)

↑ homeostaza arterijskog tlaka

(Blazing M, C.op. in Cardiology, 1999)

2. PSIHOLOGIJSKE INTERVENCIJE

3. EDUKACIJA

+

UKUPNO: ↓ ukupna smrtnost 20-25 %

(O'Connor i sur, Circulation, 1999)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

UČINCI :

**USPORENJE / REGRESIJA
ATEROSKLEROZE**

**REDUKCIJA UKUPNE I
KARDIOVASKULARNE SMRTNOSTI**

**MANJE PONOVIH KARDIOVASKULARNIH
INCIDENATA I REHOSPITALIZACIJA**

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Exercise-Based Rehabilitation for Patients with Coronary Heart Disease: Systematic Review and Meta-analysis of Randomised Controlled Trials

- all cause mortality OR = 0.80; 95 % CI 0.68 – 0.93
- cardiac mortality OR = 0.74; 95 % CI 0.61 – 0.96

zaključak: studija potvrđuje pozitivne učinke aktivne kardiološke rehabilitacije organizirane u sklopu njene današnje pozicije unutar zdravstvenih sustava zapadnih zemalja.

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

7 konvencionalnih rizičnih čimbenika
odgovorno je za **80- 90 %** koronarnog pobola

Atherosclerosis Suppl 2001, 2 (2): 36.

EUROASPIRE II

- pušenje 21 %
- preuhranjenost 81 %
- pretilost 33 %
- poznat dijabetes 22 %

Life style change: not an easy task !

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Fizička aktivnost i koronarna ateroskleroza

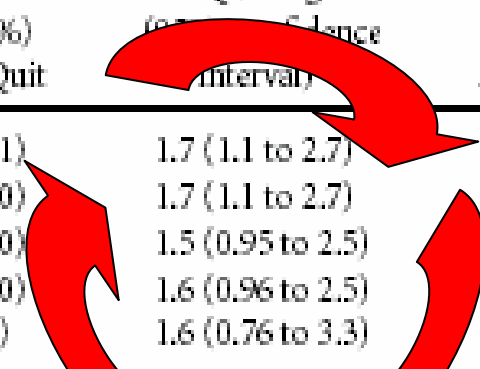

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Kardiološka rehabilitacija i pušenje

Table 2. Smoking Cessation Rates by Group Assignment

	Intervention Group		Comparison Group		Relative Risk of Quitting (95% Confidence Interval)	P Value*
	Number	No. (%) Who Quit	Number	No. (%) Who Quit		
Self-report at 6 months	103	36 (35)	109	23 (21)	1.7 (1.1 to 2.7)	0.02
Self-report at 12 months	99	33 (33)	103	21 (20)	1.7 (1.1 to 2.7)	0.03
Validated at 12 months [†]	99	30 (30)	103	21 (20)	1.5 (0.95 to 2.5)	0.08
Validated at 12 months [‡]	102	30 (29)	107	21 (20)	1.6 (0.96 to 2.5)	0.07
Validated at 12 months [§]	102	16 (16)	107	10 (9)	1.6 (0.76 to 3.3)	0.21

* Adjusted for differences in baseline prevalence of coronary heart disease.

[†] Participants lost to follow-up were excluded; validated by salivary cotinine level or spousal proxy.

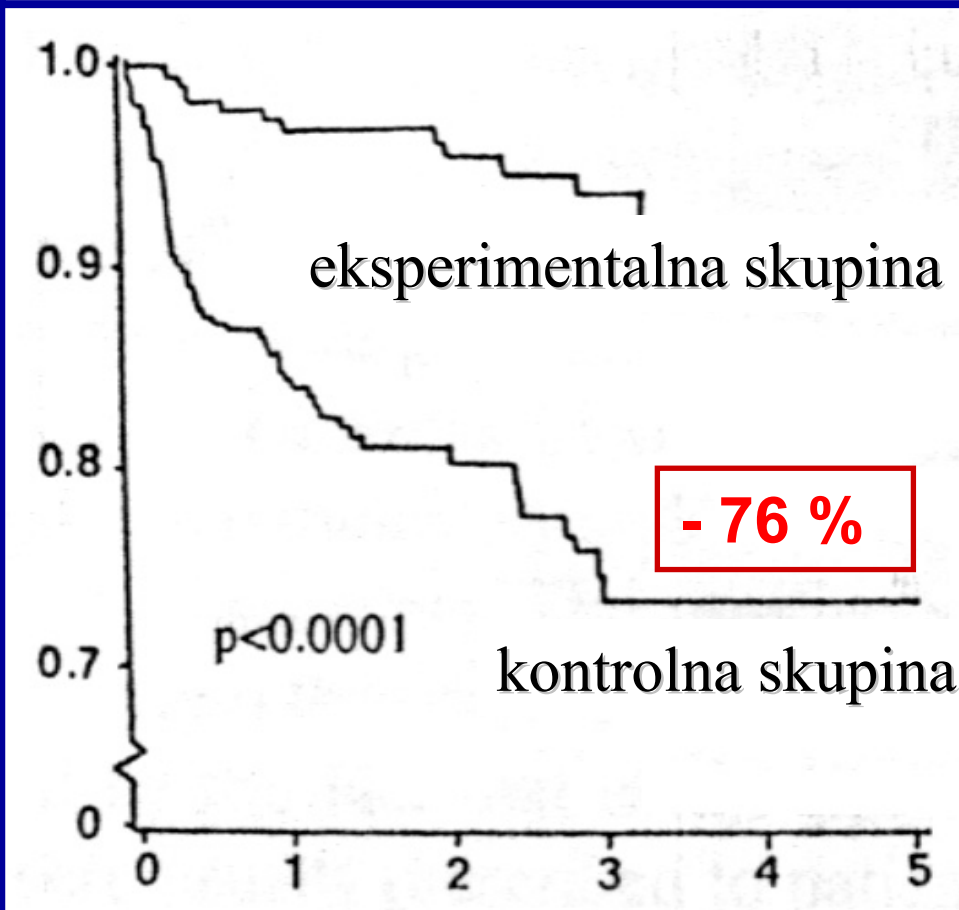
[‡] Participants lost to follow-up were considered smokers; validated by salivary cotinine level or spousal proxy.

[§] Participants lost to follow-up and participants with nonsmoking status ascertained by spousal proxies were considered smokers; thus, nonsmoking status was based on biochemical validation by salivary cotinine levels only.

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Kardiološka rehabilitacija i prehrambene navike

ispitanici bez značajnih događaja

godine nakon randomizacije

Mediterranska dijeta i kardioprotekcija

- Krivulje preživljenja za kardiovaskularnu smrtnost, nefatalni infarkt, nestabilnu anginu, konbestivno srčano zatajenje, cerebrovaskularne incidente i tromboembolizam.
- Tijekom prve godine postignuta je statistički značajna razlika skupina ($p < 0.0001$)

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

Prehrambeno
savjetovanje

Fizička
aktivnost

Edukacija,
informiranost

Sveobuhvatni timski pristup

Prestanak
pušenja

Psihološka
potpora,
radna terapija

Optimalno
medikamentoz
no liječenje

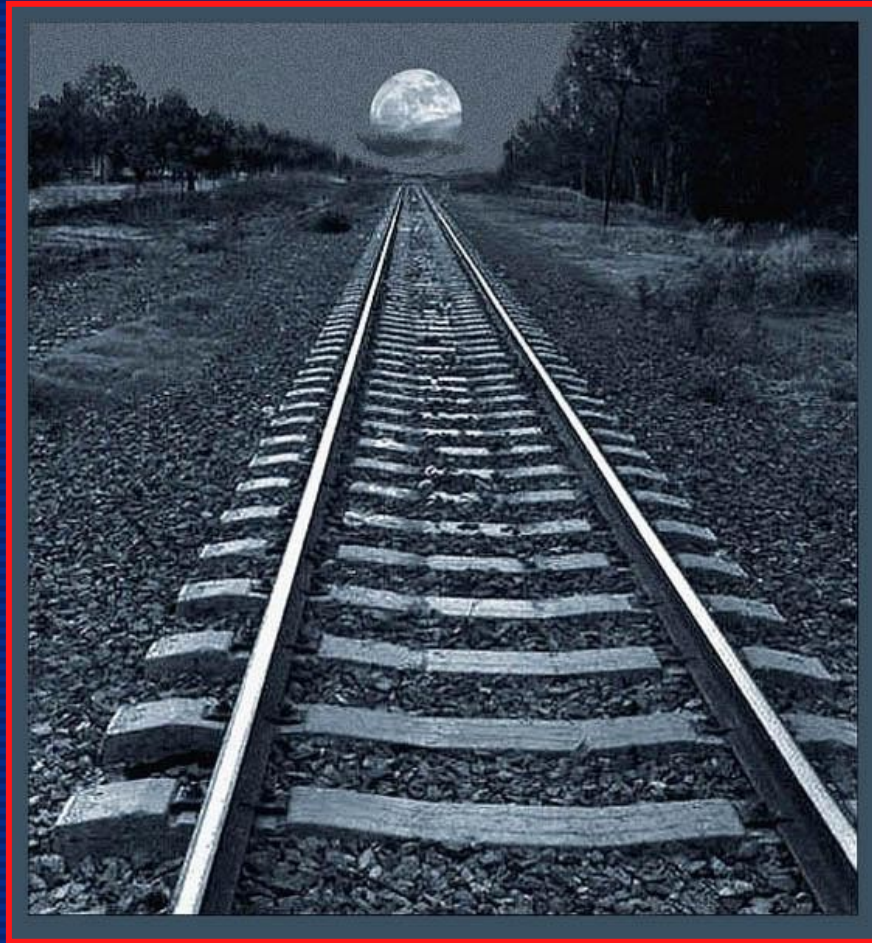
STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

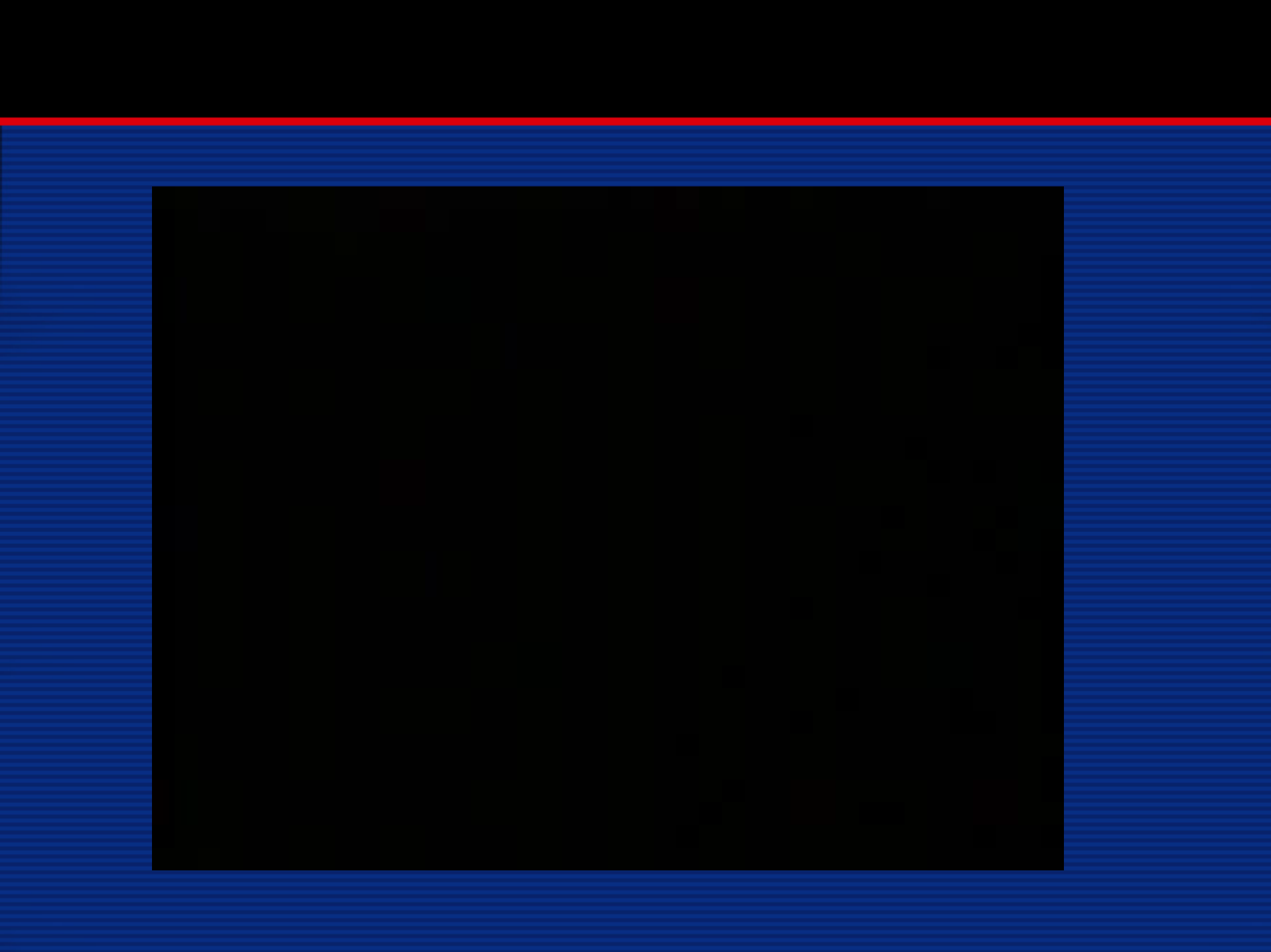
Zaključak:

stacionarna kardiološka rehabilitacija je:

- neizostavna u cjelovitom zdravstvenom sustavu
- neupitno korisna
- sigurna
- isplativa
- nedovoljno eksploatirana

STACIONARNA KARDIOLOŠKA REHABILITACIJA

"That's all Folks!"